

SIMPOZIOANELE INTERNAȚIONALE DE ANTROPOLOGIA MINORITĂȚILOR DE LA COMPLEXUL MUZEAL ARAD

Elena Rodica COLTA

Inițiativa unui simpozion internațional de antropologia minorităților a apărut în urmă cu 5 ani. Proiectul a stârnit în diverse medii locale numeroase discuții. Mulți s-au întreat pentru ce se organizează un asemenea simpozion într-o vreme în care țară vecină, Iugoslavia, cu probleme etnice, este bombardată. Ca să arătăm că noi românii suntem altfel? Ca să demonstrăm că la noi minoritățile au un alt statut?

Nimic din toate acestea. Proiectul s-a născut dintr-o realitate zonală, fiindcă în județul Arad trăiesc alături de români încă 9 minorități. Ori vreme de 50 de ani acestea au fost omise sistematic din preocupările muzeului, care potrivit indicațiilor primite a practicat un „naționalism de tip comunist”, în care ceilalți nu mai încăpeau.

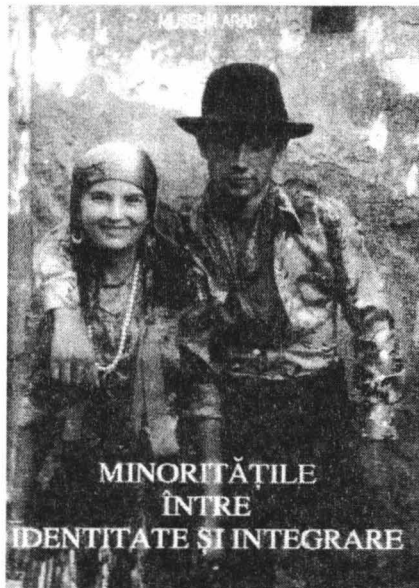
Schimbările produse după 1990 s-au materializat în activitatea muzeelor, printre altele, și printr-o deschidere tematică, prin renunțarea la subiectele tabu, prin schimbarea perspectivei asupra istoriei.

Această libertate de abordare a trecutului și prezentului, a permis, în cazul muzeului din Arad, o regândire a cercetării și a valorificării expoziționale a zonei. Conducerea instituției a considerat că venise vremea includerii în programele de cercetare științifică și a celor 9 minorități, care în felul acesta aveau să-și găsească locul alături de români în istoria și cultura zonei.

În acest proiect ambițios de recuperare a „alterității” simpozionul reprezenta primul pas, acela de cunoaștere și recunoaștere a problemei

minorităților în spațiul central și este european. Subiectele și discuțiile purtate urmau să asigure o bază logistică pentru cercetările de teren, pentru expoziția permanentă. Fiindcă nu poți să trăiești cu cineva, dacă nu îl înțelegi și nu îl respecti, ori pentru asta trebuie să îl cunoști, să îi cunoști tradițiile, obiceiurile, religia, cultura, istoria.

Această nevoie de cunoaștere a motivat prima ediție a Simpozionului internațional interdisciplinar din 22-23 aprilie 1999, care sub titlul „Minoritățile între identitate și integrare” își propunea să efectueze o radiografie a situației actuale al diferitelor grupuri etnice din zonă, dar nu numai și a modului în care reușesc să-și păstreze identitatea.



Încă de la această primă ediție, Complexul Muzeal Arad a găsit în Direcția Minorității Naționale din Ministerul Culturii un partener interesat în derularea și finanțarea proiectului. Și tot de la prima ediție manifestarea a fost gândită ca una complexă, lucrările simpozionului urmând să fie punctate cu vernisaje, viziuneri de filme, lansări de carte, activități care să permită o abordare multiplă a „celuilalt”.

De la lansarea acestei inițiative au trecut 5 ani, vreme în care simpozionul a intrat în calendarul manifestărilor central-europene fiind mediatizat de străini care l-au prezentat apreciativ în paginile unor reviste științifice.

Analizând din perspectiva acestui timp, edițiile care s-au consumat, temele și subiectele care au fost dezbătute, mereu altele, putem spune că fiecare ediție a adus ceva nou, că a existat o strategie în organizarea pe termen lung a manifestării.

Un prim aspect urmărit a fost acela de a aduna la Arad un grup cât mai divers de specialiști: istorici, lingviști, sociologi, etnologi, antropologi de la muzee, institute de cercetare,

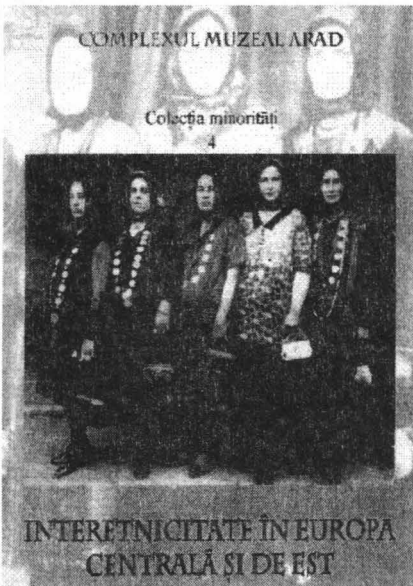
universități, care să abordeze subiectul din perspective diferite, cât mai nuanțate.

Și într-adevăr problematica abordată a fost extrem de diversă, de la legislație, probleme de învățământ în limba maternă sau drame ale istoriei precum moartea celor peste 4000 de prizonieri sârbi în cetatea Aradului în primul război mondial, deportarea evreilor în lagăre de muncă, deportarea germanilor în URSS până la prezentări ale unor tradiții, a unor comunități etc.

Al doilea aspect care ne-a interesat când am gândit diferitele ediții a fost să invităm, alături de specialiștii din țară, cercetători de prestigiu din țările de limbă (Serbia, Ungaria, Slovacia, Cehia, Germania) ale diferitelor etnii care trăiesc în județ. Prezența acestor străini, apreciată de grupurile etnice locale, ne-a oferit o perspectivă largită asupra problemelor, soluții de supraviețuire de la o țară la alta dovedindu-se diferite în funcție de drepturile acordate acestor minorități de stat, de condițiile specifice în care trăiesc diferitele etnii. Studiile de caz au scos la iveală o anumită similaritate în pierderea identității la grupurile etnice mici.

Au fost invitați de asemenea cercetători din rândul etniilor, (maghiari, evrei, romi din România dar și români din Ungaria și Serbia) care au prezentat problemele grupului din interior, exprimând punctul de vedere al minorității respective. Francheța sau ineditul unor opinii cum a fost cea susținută de antropologul Delia Grigore la primul simpozion, care a pus în circulație referindu-se la romi termenul de identitate non teritorială și a vorbit despre modelul nomad, a provocat numeroase discuții, dar a oferit și un alt mod de a înțelege a acestei minorități.

Și în fine, ultimul aspect, pe care l-am avut în vedere organizatorii simpozionului din 2003 a fost acela de a oferi posibilitatea generației tinere de



cercetători să-și prezinte propriile direcții de abordare a multiethnicității. După cum era de prevăzut, tinerii istorici și sociologi au demolat multe tabuuri, subiectele abordate, concluziile trase nefiind acceptate în totalitate de generațiile conservatoare. Dar cum generațiile se succed, am considerat util să stabilim o punte între vechi și nou, fiindcă această perspectivă nouă e pregătește de fapt racordarea noastră viitoare la modul european de abordare a cercetării.

Pentru ca toată lumea să înțeleagă, a fost asigurată încă de la prima manifestare traducerea, atât a comunicărilor cât și a discuțiilor.

Comunicările prezentate au fost anual tipărite în volume, care alcătuiesc printre publicațiile muzeului din Arad o serie specială, intitulată *Colecția minorități*. Difuzate la marile biblioteci de stat, universități și muzee din țările central europene, s-au bucurat de cronicile favorabile.

În timpul lucrărilor s-au născut parteneriate între Muzeul din Arad și Muzeul Voievodinei din Novi Sad, s-au stabilit colaborări cu Institutul de etnologie din Beograd, cu Institutul de Cercetare al Slovacilor, cu Institutul de Cercetare al Românilor și cu Institutul de romologie din Ungaria.

Dincolo de aceste aspecte ce țin de organizare și care urmăresc pe termen lung construirea unei alte

imagini despre cercetarea în muzeele românești, există satisfacția de a fi depășit dificultățile de comunicare inițiale, prejudecățile și o anumită intoleranță care mai persistă încă între majoritate și minoritate sau între diferitele minorități. Am încercat să fim o gazdă primitoare, toate etniile, indiferent de mărime, bucurându-se în abordare de o atenție egală.

Ca o concluzie putem spune în încheiere că Simpozionul anual pe tema minorităților de la Arad este o formă de dialog european despre culturile alterității trecute și viitoare.

Iar dacă subiectele puse în discuție pot să le pară nepotrivite unor puritani în ale muzeologiei, care văd în muzeu o instituție de educație, trebuie să-i contrazicem, spunând că toate faptele de viață dezbătute în timpul acestor lucrări, sfârșesc în ultimă instanță prin a deveni istorie și a-și găsi locul în muzeu. Pe de altă parte respectarea alterității de către vizitatori este o problemă de cunoaștere, înțelegere și educație.

Ori într-un moment în care eroii unora sunt mai mari decât eroii altora, în care românii și maghiarii au nevoie la Arad pentru o statuie de un Parc al reconcilierii, simpozionul să rămână un proiect actual și necesar.